

Особливості роботи хореографа в сучасному соціокультурному просторі: 36. матеріалів II Міжнародної науково-практичної конференції, [упор. В. С. Нечитайло], Київ 19 травня 2017 р. – К. : НАККіМ, 2017. – 240 с.

Збірник містить матеріали II Міжнародної науково-практичної конференції «Особливості роботи хореографа в сучасному соціокультурному просторі», проведеної Національною академією керівних кадрів культури і мистецтв 19 травня 2017 р. До збірника увійшли статті двох секцій: «Історія та теорія хореографічного мистецтва», та «Хореографічна педагогіка».

Редакційна колегія:

Чернець В. Г. – ректор Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв, доктор філософії, професор, заслужений працівник освіти України, лауреат Державної премії України в галузі науки і техніки, академік Академії наук вищої освіти України (*голова редколегії*); **Іванов С. В.** – перший проректор з науково-педагогічної роботи, доктор хімічних наук, професор, лауреат Державної премії в галузі науки і техніки (*заст. голови редколегії*); **Литвин С. Х.** – проректор з наукової роботи і міжнародних зв'язків Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв, доктор історичних наук, професор; **Добровольська В. В.** – кандидат наук із соціальних комунікацій, доцент, член-кореспондент Академії наук вищої освіти України, вчений секретар Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв; **Кулиняк М. А.** – директор Інституту сучасного мистецтва Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв, кандидат мистецтвознавства; **Вантух М. М.** – завідувач кафедри хореографії Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв, професор, народний артист України, Герой України, академік Національної академії мистецтв України; **Корисько Н. М.** – доцент, заступник завідувача кафедри хореографії Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв, заслужений працівник культури України; **Забредовський С. Г.** – професор кафедри хореографії Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв, кандидат педагогічних наук, професор, заслужений діяч мистецтв України; **Підлипська А. М.** – кандидат мистецтвознавства, доцент, заступник декана факультету хореографічного мистецтва Київського національного університету культури і мистецтв; **Карчевская Н. В.** – кандидат искусствоведения, доцент кафедри хореографии Белорусского государственного университета культуры и искусств; **Стецьмах А. М.** – кандидат искусствоведения, доцент кафедры менеджмента СКД Белорусского государственного университета культуры и искусств; **Станіславська К. І.** – доктор мистецтвознавства, професор, член Національної спілки театральних діячів України, професор кафедри сценічного та аудіовізуального мистецтва Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв; **Погребняк Г. П.** – кандидат мистецтвознавства, доцент, професор Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв; **Медвідь Т. А.** – кандидат мистецтвознавства, завідувач кафедри хореографії Інституту мистецтв Київського Університету імені Бориса Грінченка; **Нечитайло В. С.** – кандидат мистецтвознавства, доцент кафедри хореографії Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв.

Автори статей відповідають за достовірність і вірогідність викладеного матеріалу, за належність поданого матеріалу їм особисто, за правильне цитування джерел та посилання на них. Думки авторів можуть не збігатися з позицією редколегії.

НАККіМ, 2017
Автори, 2017

ЗМІСТ

ПЛЕНАРНЕ ЗАСІДАННЯ

Афоніна О. С. АЛЮЗІЇ, РЕМІНІСЦЕНЦІЇ, ПАСТІШ ЯК ПРИЙОМИ «ПОДВІЙНОГО КОДУВАННЯ» У ХОРЕОГРАФІЧНОМУ МИСТЕЦТВІ ПОСТМОДЕРНІЗМУ	7
Підлипська А. М. ТАНЦЮВАЛЬНІ ЖУРНАЛИ ТА КРИТИКА ХОРЕОГРАФІЇ	12
Василишина Н. А. РОМАНТИЗМ ЯК СТИЛЬ ЕПОХИ	15
ІСТОРІЯ ТА ТЕОРІЯ ХОРЕОГРАФІЧНОГО МИСТЕЦТВА	
Карчевская Н. В. МАЛЫЕ ХОРЕОГРАФИЧЕСКИЕ ФОРМЫ В ТВОРЧЕСТВЕ ВАЛЕНТИНА ЕЛИЗАРЬЕВА	21
Медвідь Т. А. ЩЕРОСМИСЛЕННЯ ЛІТЕРАТУРНИХ ОБРАЗІВ БАЛЕТМЕЙСТЕРАМИ СУЧАСНОСТІ	24
Нечитайло В. С. НАРОДНЕ ХОРЕОГРАФІЧНЕ МИСТЕЦТВО УКРАЇНИ РЕПРЕЗЕНТАНТ НАЦІОНАЛЬНО-КУЛЬТУРНИХ ЦІННОСТЕЙ	29
Погребняк Г. П. ЕЛЕМЕНТИ АВТОБІОГРАФІЗМУ В КІНО	32
Стецьмах А. М. ТАНЕЦ КАК ВЫРАЗИТЕЛЬНОЕ СРЕДСТВО ДРАМАТИЧЕСКОГО СПЕКТАКЛЯ	37
Шалана С. В. DZINSHAWN – ПЕРША ПРОФЕСІЙНА АКАДЕМІЯ ТАНЦЮ MODERN	41
Коновальчик И. В. СКОПОВОЙ ВЕКТОР РЕПРЕЗЕНТАЦИИ ЖЕНСКОГО ОБРАЗА ПЕРВОЙ ТРЕТИ XX СТОЛЕТИЯ И ЕГО ОТРАЖЕНИЕ В БЕЛОРУССКОМ НАРОДНО-СЦЕНИЧЕСКОМ ТАНЦЕ	46
Коновальський О. Д. ДЖИРІДІА ВИВЧЕННЯ ГРУЗИНСЬКОГО НАРОДНОГО ТАНЦЮ	49
Підлипський А. І. НАРОДНІ ТАНЦІ ЦИКЛУ КАЛЕНДАРНО-РІЧНОЇ ОБРЯДОВОСТІ НА ТЕРНОПІЛЬщині	53
Лан Славі ИСТОРИКО-КУЛЬТУРНЫЕ ПРЕДПОСЫЛКИ ВОЗНИКНОВЕНИЯ ЭКСПРЕССИВИЗМА В ХОРЕОГРАФИЧЕСКОМ ИСКУССТВЕ	56
Григорикова С. А. ПОЯВЛЕНИЕ «КЛАССИКИ» В МУЗЫКАЛЬНОМ И ХОРЕОГРАФИЧЕСКОМ ИСКУССТВЕ	59

*Нечитайло Володимир Степанович,
кандидат мистецтвознавства,
доцент кафедри хореографії НАКККіМ
(м. Київ, Україна)*

НАРОДНЕ ХОРЕОГРАФІЧНЕ МИСТЕЦТВО УКРАЇНИ РЕПРЕЗЕНТАНТ НАЦІОНАЛЬНО-КУЛЬТУРНИХ ЦІННОСТЕЙ

Анотація: в статті досліджується роль та значення народного хореографічного мистецтва України в збереженні культурно-генетичного коду нації. Визначається вплив української національної хореографії в культуротворчому процесі.

Ключові слова: народне хореографічне мистецтво України, національна ідентичність, культура, етнос.

Поняття нації з'являється у Новий час і вперше було використано у ньому як визначення спільноти або співтовариства громадян. Нації формуються на основі етносів (одного чи кількох), однак поняття нації включає, крім етнічного, ще й громадянсько-політичну складову.

На сьогоднішній день дослідниками етнічне та національне розмежовані досить чітко, однак обидва поняття можуть використовуватися і в широкому, і у вузькому значенні. Так, наприклад, трактує етнічне О. Кресіна, яка вважає, що етнічна спільнота є видом «стійкого соціального згуртування людей, який виник історично та представлений племенем, народністю, нацією» [4, 85], тобто трактує етнічне більш широко, включаючи туди і категорію національного. Національне також може розумітися як специфічний прояв етнічного, оскільки етнічне стає ядром національного, на основі якого формується нація через культурну уніфікацію.

Формування нації є тривалим соціальним процесом. Соціальний (а також економічний) чинник, поєднуючись з етнічним, формує націю. Соціальний і економічний чинники у цьому процесі є найбільш рухомими, динамічними, етнічна складова – найбільш консервативною, оскільки є ядром націєтворчого процесу, що не зазнає трансформаційних змін і є незмінною константою.

Творення нації є логічно необхідним етапом у житті етносу. Б. Білик вважає, що цей етап «пов'язаний з творенням національно-державних символів та атрибутів, національно-державної самосвідомості, загальнонаціональних інтересів, національної ідеї, і національної культури ... Поштовхом до розвитку нації стають національні рухи, як певний наслідок реалізації національно-державних інтересів та національної ідеї. Їхнім підсумком є творення нації з усіма її атрибутами, інститутами та символами» [1, 65]. На думку автора, важливим моментом націєтворення є національний рух і національна ідентичність, які спроможні перейти народу із самоусвідомлення етнічного до національного. Необхідним атрибутом національного він вважає також творення держави і відповідною символікою та атрибутикою.

Національне має свій культурний вимір. Національна культура, яка вбирає в себе етнічне культурне ядро, не є тотожною самому поняттю «національність». Національне тісно пов'язано із культуротворчістю, між цими поняттями існує тісний зв'язок. Особливо момент націєтворчості і культуротворчості стає ак-

туальним у періоди національного відродження, коли культуротворчий потенціал спрямований безпосередньо на духовну складову, духовне відродження. У ці моменти віддається перевага загальнонародським цінностям над іншими, які суб'єктивно вважаються найвищими духовними цінностями. Однак ці загальнонародські цінності, які є соціально актуальними для нації, мають бути реалізованими у конкретних національних формах і викликати у людей почуття гордості за свій культурний внесок у світову скарбницю.

Національна культура не є тотожною загальнонародській. Однак у нації рано пізно постає питання включення її у загальносвітовий контекст, інакше її загрозливі тенденції, маргіналізація і навіть зникнення з історичної арени. Глобалізаційні процеси прискорюють процес входження націй у світову спільноту. Як зазначає В. Межуєв, представник цивілізаційного підходу, національного можна вважати культуру народу, який є частиною світової цивілізації і таким себе усвідомлює [5, 105].

Національна складова культури є важливим фактором формування, життєтворчого прогресу та самозбереження нації. Для України у постколоніальний період питання культурного відродження стає надзвичайно гостро, коли, з одного боку, внесок у світову культуру заперечується, а з іншого, національне протиставляється загальнонародському. М. Гончаренко вважає, що національна культура увібрана в себе і засвоїла усе багатство загальнонародського [2, 124]. Тому треба усвідомити, що кожна культура базується на національно окреслених цінностях, які формують національну ідею, та є репрезентантами загальнонародських цінностей, які актуалізуються у національно визначених формах у часи духовного відродження нації.

Українська народна хореографія на сучасному етапі є надбанням національної культури, яка, успадкувавши етнічне ядро української нації з її символічними ментальними, архетиповими кодами, вийшла за межі етнічного і репрезентує загальнонародські духовні цінності. *Риси національного* в українській народній хореографії проявляються в її *регіональному розмаїтті*, де українська складова синтезує локальне і регіональне як прояви загальнонаціонального, а також передбачає *міжетичний компонент*: сьогодні народна хореографія включає, крім українських танців інших народів, що проживають на теренах України. Народне хореографічне мистецтво України є національно визначеним, і, як одна із вершин художньої культури країни, є вагомим складовою світової художньої культури, виходячи з рівня загальнонародських цінностей.

У добу глобалізації поняття «національне» нівелюється, підмінюючи або витискуючись категоріями «наднаціональне» або «універсальне». Культурна уніфікація тягнє до стирання меж між мовами, традиціями, етносами, націями, релігіями. Тому збереження власних коренів, зокрема звичаєвих культурних традицій, мови, релігії, є актуальним для всіх країн світу. Тому сьогодні дуже гостро постають питання *національно-культурної ідентичності* і чинника, що протидіє культурній уніфікації.

Ідентичність як категорія широко використовується у філософії, культурології, психології, соціології та інших гуманітарних науках. Основне значення цієї дефініції полягає в усвідомленні або самоусвідомленні індивіда як такого, що належить до певної соціальної групи або прошарку, і визначає його місце в соціумі. Як зазначає Л. Нагорна, ідентичність є сукупністю «специфічних рис, які виділяють певну спільноту з-поміж інших, і є для окремої особи чи групи підставою для віднесення себе до цієї спільноти» [6, 15]. Будь-яка ідентичність – етнічна, соціальна, релігійна – стає

частиною спільноти, соціуму, точкою опори, завдяки якій людина відчуватиме у собі психологічний комфорт: самоідентичність стає точкою відліку у життєвому покликанні та усвідомленні смислу власного буття.

Ідентичність є достатньо розробленою проблематика, що стосується етнічної самоідентичності, при цьому авторами підкреслюється, що культурний чинник у національній ідентичності відіграє важливу роль. Національна ідентичність, за визначенням «Енциклопедії історії України» – це комплекс індивідуалізованих і неіндивідуалізованих міжособистісних зв'язків та історичних уявлень, який становить основу самоідентифікації окремих груп людей з певною нацією як самобутньою спільнотою, що має історичну територію, мову, історичну пам'ять, культуру, міфи, традиції, звичаї покління, національну ідею» [3, 415–416]. У цьому визначенні культурний чинник національної ідентифікації фігурує поруч з такими важливими елементами творення компонентів як територія, мова, традиція тощо.

Отже, у період формування української нації як нації політичної, вагомим чинником формування національно-культурної ідентичності стає культура і традиції. Українська народна хореографія є засобом збереження надбань традиційної культури, культурно-генетичних кодів українського етносу та пошуку історичного минулого, а також дієвим засобом розвитку національної культурно-мистецької традиції, яка є невід'ємною складовою процесу націєтворення на сучасному етапі розвитку української держави. У культуротворчому процесі української нації народна хореографія є вагомим чинником формування національної та індивідуальної національно-культурної ідентичності і збереження, трансляції та трансляції національних культурних цінностей.

Література:

1. Етнокультурологія: поняття і терміни. Довідник / Б. І. Білик. – К. : ДАКККіМ, 2011. – С. 116–127.
2. Гончаренко М. Життєвість національного / М. Гончаренко // Сучасність. – 2005. – № 3. – С. 116–127.
3. Енциклопедія історії України: в 5 т. / [редкол.: В. А. Смолій (голова) та ін.]. – К. : Наук. думка, 2005. – Т. 3 : Е – Й. – 672 с.
4. Кресіна І. О. Українська національна ідентичність і сучасні політичні процеси: Етнополітичний аналіз / І. О. Кресіна. – К. : Інститут політики, 1998. – 391 с.
5. Межуєв В. Феномен книги і національного в мистецтві / В. Межуєв // Мистецтво і книга: От Гутенберга до Інтернету. – М., 2001. – С. 97–106.
6. Нагорна Л. Національна ідентичність в Україні / Л. Нагорна. – К. : ППІЕНД, 2002. – 272 с.

Нечитайло Володимир Степанович,
(Україна)

НАРОДНОЕ ХОРЕОГРАФИЧЕСКОЕ ИСКУССТВО РЕПРЕЗЕНТАНТ НАЦИОНАЛЬНО-КУЛЬТУРНЫХ ЦЕННОСТЕЙ

Анотація: у статті досліджується роль і значення народного хореографічного мистецтва України в збереженні культурно-генетичного коду нації. Визначається вплив народного хореографічного мистецтва на національну ідентичність української нації.

Ключові слова: народне хореографічне мистецтво України, національна ідентичність, нація, культура, етнос.

Nechitaylo Vladimir,
(Ukraine)

FOLK CHOREOGRAPHIC ART OF UKRAINE AS REPRESENTANT NATIONAL CULTURAL PROPERTY

Abstract: The main purpose of the article is to research the role of the folk choreographic art of Ukraine in the saving of the cultural genetic code of the nation. Another goal of the article is to determine the influence of Ukrainian national choreography in the cultural processes.

Key words: folk choreographic art of Ukraine, national identity, nation, culture, ethnos.